УНИВЕРЗИТЕТ УМЕТНОСТИ
ФАКУЛТЕТ ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ
Бр. 20/226
16.11. 2026 год.
БЕОГРАД

Универзитет уметности у Београду
Факултет ликовних уметности
Париска 16, Београд
Наставно-уметничко-научном већу

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

„*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“
кандидаткиње **Андрее Морачанин**

Наставно-уметничко-научно веће Факултета ликовних уметности у Београду је на 531. седници одржаној 07.10.2026. године, усвојило Комисију за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **„*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“** кандидаткиње **Андрее Морачанин**, у саставу:

1. **др ум. Адам Пантић**, редовни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
2. **др Бојана Шкорц**, редовни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
3. **др ум. Немања Николић**, ванредни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
4. **др Мариела Цветић**, редовни професор, Универзитет у Београду, Архитектонски факултет
5. **др ум. Владимир Милановић**, ванредни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности (ментор)

Комисија доставља Наставно-уметничком-научном већу Факултета ликовних уметности следеће:

Биографија докторанда и списак уметничких радова

Андреа Морачанин (Краљево, 1995) основне (2018) и мастер (2019) студије завршила је на Факултету ликовних уметности у Београду, на Сликарском одсеку у класи проф. Добрице Бисенића. Током студија била је корисник стипендије Министарства омладине и спорта, а на докторским студијама била је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, при чему је била ангажована на Графичком одсеку Факултета ликовних уметности у Београду. Од 2025. запослена је на Факултету ликовних уметности у Београду у звању уметничког сарадника.

Самосталне изложбе:

- 2026. Самостална изложба „УДАЉЕНА СВЕТЛОСТ — од менталне до графичке слике“, Клуб Академија, Факултет ликовних уметности, Београд
- 2025. Самостална изложба „DISPLACED IMAGES“, Продајна галерија Београд, Београд
- 2025. Самостална изложба „СРЕДИШТЕ“, Салон 77, Галерија савремене ликовне уметности Ниш, Ниш

Групне изложбе:

- 2026. „9th Graphic Art Biennial of Szeklerland“, Szekler Museum of Ciuc, Румунија
- 2026. „Мала графика – Нови Сад 2026“, Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад
- 2026. „74. Мајска изложба графике“, Галерија Графички колектив, Београд
- 2026. „Under pressure“, XX година изборног предмета Литографија, Галерија ФЛУ, Београд
- 2025. „Интернационална — Мала графика — Црна Гора“, Уметнички павиљон УЛУЦГ, Подгорица, Црна Гора
- 2025. „Новогодишња продајна изложба“, Продајна галерија Београд, Београд
- 2025. Међународна изложба графике малог формата „ПРВИХ 76“, Галерија Графички колектив, Београд
- 2025. „12è Triennale Mondiale de Estampe et de la Gravure“, Шамалијер, Француска
- 2025. 73. Мајска изложба графике, „Отисци – Трагови – Простори, Ехо слободе“, Графички колектив, Београд
- 2024. „4. Међународно бијенале уметности ‘АРТиЈА“, Радови на папиру и од папира, Галерија Мостови Балкана, Крагујевац
- 2024. „8th Graphic Art Biennial of Szeklerland“, Szekler Museum of Ciuc, Румунија
- 2024. „Шесто међународно бијенале графике 2024“, Културни центар, Чачак
- 2024. „Претапање“, Галерија Рисим, Чачак
- 2024. 72. Мајска изложба графике „Дневник промена“, Галерија Графички Колектив, Београд
- 2024. „Графика и цртеж“, изложба студената Факултета ликовних уметности у Београду, АУ у Новом Саду и ФУ у Нишу, Павиљон у Тврђави, Ниш
- 2022. „Изложба графика студената ФЛУ“, Центар за графику и визуелна истраживања Академија, Београд

- 2020. „Четврто међународно бијенале графике 2020“, Културни центар Чачак, Чачак
- 2019. Групна изложба „Masterpieces“, галерија U10, Београд
- 2019. „48. Изложба цртежа и скулптура малог формата студената Факултета ликовних уметности у Београду“, галерија Дома омладине, Београд
- 2019. „Изложба графика студената Факултета ликовних уметности“, Центар за графику и визуелна истраживања Академија, Београд
- 2019. „Prints from Faculty of Fine Arts in Belgrade“, галерија Concrete, Вроцлав, Пољска
- 2019. „The exhibition of contemporary Serbian printmaking — Imprinted in time“, AAIPS галерија, Сеул, Јужна Кореја
- 2019. „KoMASK Award European Masters Printmaking 2019“, Краљевска академија ликовних уметности Антверпен, Белгија
- 2018. „XIX бијенале студенске графике Србије“, Дом културе Студентски град, Београд
- 2018. „Изложба графика студената Факултета ликовних уметности“, Центар за графику и визуелна истраживања „Академија“, Београд
- 2017. „46. Изложба цртежа и скулптура малог формата студената Факултета ликовних уметности у Београду“, галерија Дома омладине, Београд

Радионице/курсеви/пројекти/колоније:

- 2026. „Графичка колонија Сићево 2026“, Галерија савремене ликовне уметности Ниш, Ниш
- 2026. Пројекат сарадње Графичког одсека ФЛУ и МСУВ у оквиру изложбе „Пешчана померања“, Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад
- 2026. Радионица и изложба „Одмотавање материјалности“, у оквиру Београдске интернационалне недеље архитектуре, сарадња Института за уметност и архитектуру (IKA) Академије ликовних уметности у Бечу, Одсека за архитектуру Академије ликовних уметности и дизајна у Братислави, Факултета за грађевински менаџмент – Архитектура на Универзитету Унион – Никола Тесла и Графичког одсека Факултета ликовних уметности Универзитета уметности у Београду.
- 2026. Пројекат сарадње Графичког одсека ФЛУ и МСУ „Јавни час“, Музеј савремене уметности, Београд
- 2025. Курс Арт терапије у оквиру пројекта „Mad Balkans – transforming psychiatry through art“ у организацији Удружења Простор из Београда и Осло Метрополитан Универзитета
- 2024. Erasmus+ Traineeship Program — „Atelier Michael Woolworth“, асистент штампе, септембар-октобар, Париз, Француска
- 2024. Пројекат сарадње Графичког одсека ФЛУ и МСУ „Јавни час — Померање граница у медију графике“, Музеј савремене уметности, Београд
- 2022. „Printmaking course of fine art lithography, SPINNAKER – Intensive International Education Programs at the Academy of Fine Arts in Gdańsk (September 2022)“, Гдањск, Пољска

Награде:

- 2026. Прва награда на конкурсу „Мала графика – Нови Сад 2026“, Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад

Радови реализовани у оквиру докторског уметничког пројекта:

Јединствену уметничку целину, односно практични део докторског уметничког пројекта чине следећи радови:
- 71 графички лист из циклуса „Удаљена светлост“, литографије на папиру димензија 46 x 61 cm, димензија појединачне матрице 35 x 51 cm, тираж 5;
- полиптих, сачињен од 16 спојених графичких листова изведених у техници литографије, укупних димензија 172 x 228 cm, тираж 3;
- стоп моушн анимација, секвенца од 47 секунди која се емитује у форми бесконачног понављања;
- реди мејд објекат – завеса.

Опис и детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“ кандидаткиње Андрее Морачанин, испитује однос наслеђа, личног искуства, емоционалног доживљаја и менталних слика које постају својеврстан предложак за настанак уметничког рада. Осећања која је изазвао губитак блиске особе населила су простор куће која је постала споменик сећања на тај догађај.

Амбициозно постављен циљ уметничког истраживања разматран је у текстуалном делу рада кроз пет поглавља.

Уводно поглавље упознаје читаоца са претходном уметничком праксом која је била заснована на интуитивном односу према ликовном медију. Тематска и формална раван је већ у радовима са мастер студија промовисала простор као полигон за анализу сећања и интроспекцију. Докторски уметнички пројекат проистекао је из ових ликовних полазишта, али је концизност концептуалног оквира остварена у артикулацији поступка призивања менталних слика и њихове транспозиције у графички медиј.

Друго поглавље писаног рада образлаже теоријске поставке које чине инфраструктуру уметничког рада. Кроз добро формулисане целине кандидаткиња анализира однос меморије и сећања, феномен епизодног памћења, као и релације памћења и материје. Дат је приказ имагинације у контексту менталних слика кроз преглед филозофске мисли и кључних идеја Аристотела, Канта и Кјеркегора. Истраживање менталних представа посебно је усмерено ка односу перцепције и визуелизације, ослањајући се на широк спектар сазнања у овој области, од пионирских теорија Галтона до савремених разматрања о природи менталне слике и Кослинове теорије „визуелног бафера“. Прилози из савремене уметности на добар начин указују на корелацију научних идеја и уметничке праксе. Кроз анализу радова Ђорђа де Кирика, Хуана Мироа, Марка Ротка, Софи Кал и Дејвида Линча кандидаткиња на занимљив начин осликава уметничке приступе менталним сликама, као својеврсним окидачима креативних процеса.

Треће поглавље „Од менталне до графичке слике“ представља окосницу докторског уметничког пројекта и у њему су предочена кључна размишљања ауторке о меморији и сећању, сопственом искуству, артикулацији менталних слика, извориштy поетске слике и ликовном језику којим је саопштена уметничка истина. Како је мотив куће препознат као кључни садржалац сећања и формулисан као интроспективни простор, феномен куће и њених архитектонских елемената кандидаткиња разматра са аспекта симболичке форме. Објашњавајући мотиве и поступке превођења менталних слика у графичке слике ауторка подробно аргументује приступ уметничкој продукцији. Акценат је на синхронизацији унутрашњег доживљаја и материјалном трагу у медију литографије.

Четврто поглавље додатно појашњава методолошки оквир. Кандидаткиња истиче интуицију као кључни аспект у уметничком приступу, а ликовни рад настаје као резултат пластичке редукције. Језгровит ликовни израз, заснован на интерпретацији менталних слика куће, своје коначно исходиште нашао је графичком медију. Избор литографије као технике за извођење рада је концептуално утемељен, пре свега у идеји о темпоралности матрице, што је у складу са природом менталних слика.

Закључно поглавље посвећено је анализи остварених резултата. Лично искуство, интуитивна стваралачка природа и интроспекција резултирали су аутентичним уметничким радом. Перформативни приступ раду на литографској каменој матрици, функционисао је као својеврстан медијум који је посредовао између менталних слика и материјалног света, између заборава и меморије, кроз поступке наизменичног брисања и уписивања трагова. Ауторка закључује да је током рада на докторском уметничком пројекту стваралачки процес прерастао у процес разумевања и самоспознаје.

Значај и допринос докторског уметничког пројекта у одређеном пољу уметности

Значај и допринос докторског уметничког пројекта „*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“ огледа се, пре свега, у доприносу који је остварен у пољу савремене ликовне уметности, а посебно савремене графике. Уметнички рад Андрее Морачанин базиран је на изузетно темељно спроведеном истраживању, које интегрише поетски израз стваралаца са теоријским увидима о референтним феноменима. У сфери уметничке продукције нарочито се истиче подробно анализиран медијски аспект рада. Методологија извођачког поступка оформљена је током посвећеног вишегодишњег рада који је непосредно утицао на инвентивна техничко-технолошка решења. Литографска радионица постала је за уметницу простор за артикулацију личног језика, а сам поступак графичке продукције уздигнут је на ниво готово спиритуалног чина. Концептуална димензија рада огледа се у третману литографског камена као темпоралне матрице, која попут менталних слика наизменично настаје и нестаје, опстаје релативно кратко у времену, а сам траг губи материјалну трајност и прелази у сферу етеричног. Графичка мапа и полиптих, који су релизовани у литографском медију, резултат су дуготрајног и исцрпљујућег механичког процеса цртања, штампања, додатних интервенција, и поновних фаза штампања, до коначног рибања камена и извођења новог

перформативног циклуса за сваки појединачни лист. Стога, осим очигледних поетских и ликовних вредности самих отисака, овај пројекат указује на савремено схватање медија у коме перформативност чини значајну компоненту.

Значај изведеног пројекта огледа се и у успешно успостављеном теоријском апарату који на инвентиван начин повезује стваралачке интенције, процедуре уметничког рада и финалну продукцију уметничког дела са теоријским концептима релевантних аутора из области психологије и филозофије. Такође, од изузетног је значаја и анализа савремених уметничких пракси, која осликава традиционалне и савремене концепте схватања менталних слика.

Оцена остварених уметничких резултата докторског уметничког пројекта

Јединствену уметничку целину, односно практични део докторског уметничког пројекта чине три целине: мапа графичких листова из циклуса „Удаљена светлост", полиптих и стоп моушн анимација.

Први сегмент уметничког рада чини 71 графички лист из циклуса „Удаљена светлост". Отисци су одштампани у техници литографије на папиру димензија 46 x 61 cm, док су димензије матрице 35 x 51 cm. Сваки лист из овог циклуса је одштампан у тиражу од 5 отисака. Упечатљив мотив рада чине слике сећања на кућу у којој је ауторка провела детињство. Призване менталне слике просторне организације куће редуковане су на елементарну геометризовану архитектонску структуру. Композиције су саздане од рудиментарног белог линеарног цртежа на црној позадини. Субјективни доживљај простора нуди кретање светла кроз сцене које посматрача воде кроз просторије куће у којој је смрт ближње особе оставила траг. Већ на почетној сцени предворја светлосни сноп који улази кроз два прозора прекида таму унутрашњости просторије и асоцира на два гроба. Следећа слика представља ходник који се симболички може тумачити као простор транзиције, док се драматуршка кулминација дешава у простору дневне собе која је имала и функцију трпезарије. Ова средишња просторија дома у једном тренутку постала је болесничка соба, а потом и соба коју је обележио догађај смрти. Ова наративна структура није дословно и описно постављена у уметничком раду, већ је на софистициран начин транспонована симболичким језиком. На тај начин су превазиђена ограничења субјективног искуства и успостављена је веза са архетипским и универзалним кодовима људске егзистенције. У текстуалном делу рада кандидаткиња елоквентно доводи у везу своје поетско схватање и ликовни приказ куће са теоријским рефлексијама које анализирају овај мотив: од психоаналитичког тумачења (Фројд), куће као структуре психе (Јунг) и микрокосмичке природе (Елијаде), до феноменолошког Башларовог схватања куће као примарног простора бића. Иако је до мотива Морачанинова дошла интуитивно, интроспекцијски процес водио је артикулацији мисли која се опредметила у цртачком исказу изразите сугестивности. Велике црне површине, које плошно маркирају позадинску раван, просечене су белом линијском мрежом која интерпретира простор у изометријској пројекцији. Линија исијава из мрака, а њена експресивност постигнута је огољеношћу мотива и самом конфигурацијом записа. Линеарни токови попут мапе трасирају путању сећања, а откривени фрагменти станице

су на путу унутрашње спознаје. Ефекат исијавања у појединим радовима постигнут је стругањем, које је спроведено постепено, а сукцесивна стања су фиксирана у неколико фаза. На овај начин сугерисано је симболичко присуство светлости, која упућује на идеје о трансцендентној жудњи субјекта, али истовремено открива уметничке процедуре и процесуалност која је уткана попут подвига у сам рад.

Други маркантни сегмент рада је полиптих, сачињен од 16 спојених графичких листова изведених у техници литографије, укупних димензија 172 x 228 cm. Настао је акумулацијом претходно обрађених сцена или појединачних елемената. Новонастала линеарна композиција одликује се комплексном структуром суперимпонираних слика и представља специфичну синтезу претходног рада. Својом монументалношћу ова графичка слика сведочи о посвећеном процесу извођења, који је трајао више од годину дана. Била је то прилика да се уметнички рад и радионичка дисциплина успоставе као могући метод усмерене ауторефлексије.

Како је у полиптиху преклапањем слојева остварена идеја просторне интеракције појединачних слика, паралелно је успостављена идеја о настанку анимације која је увела у рад временску димензију. Темпоралност је као лајтмотив присутна у свим фазама и аспектима рада, а у форми стоп-моушн анимације понуђено је драматуршко ишчитавање статичних секвенци које су реализоване у поменутом графичком циклусу „Удаљена светлост". Видео секвенца која се емитује у форми бесконачног понављања, настала је скенирањем графичких листова и њиховом монтажом. Анимација је логично проистекла из графичких листова, јер је у њима постојала логика фазне дораде. Једноставним монтажним поступком створена је временска путања која открива кретање светлости. У статичним графичким сликама светлост је имала своју ликовну и симболичку функцију, док је у анимацији она покренута и као оживљени елемент постала водич кроз поетске призоре.

На изложбеној поставци докторског уметничког пројекта успешно је успостављена повезаност свих сегмената рада, а целина је употпуњена и излагањем једног артефакта (реди мејд објекта) – завесе. Овај аутентични предмет, који је био постављен на прозору породичне куће, појачава емоционални набој. Мотив на завеси је пејзаж, који асоцира на рајски врт, а транспарентност просветљене завесе одаје утисак етеричности.

Оцена о испуњености обима и квалитета докторског уметничког пројекта у односу на пријављену тему

Докторски уметнички пројекат „*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике" својом истраживачком обимом и аутентичним уметничким резултатима сведочи о високом степену уметничке зрелости Андрее Морачанин. Целокупан пројекат утемељен је на чврсто постављеним концептуалним полазиштима, која своју потврду проналазе у психолошким и филозофским теоријама. Пријављена тема је обрађена на оригиналан начин и на високом професионалном нивоу. У сфери уметничке праксе кандидаткиња демонстрира супериорно владање литографским медијем који је у функцији личне поетике. Обимна и комплексна уметничка продукција (71 графички лист, монументални полиптих, стоп-моушн анимација) представљена је на успешно

реализованој јавној презентацији у форми изложбе у Клубу „Академија“ Факултета ликовних уметности. Писани део рада осветљава све значајне аспекте постављене теме. Успешно су артикулисани теоријски текстови, који функционишу као потврда уметничких ставова и осветљавају дискурс у коме ауторка креира и презентује свој уметнички рад. Успостављено јединство писаног рада и уметничке праксе доказује да кандидаткиња влада комплексном мрежом знања и вештина које су релевантне за тему.

Критички осврт

Простор уметничког израза Андрее Морачанин представља место укрштања личног искуства, субјективног доживљаја и интуитивног приступа, а резултира симболима универзалног, ванвременског, егзистенцијалног трага људског постојања. Већ сам наслов докторског уметничког пројекта „*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“ осликава високо постављене циљеве и поетски приступ кандидаткиње, који је потврђен у развијеном уметничком концепту и зрелом ликовном изразу. Светлост се манифестује као ликовни мотив који ауторка третира истовремено као циљ и пут. Светлост надилази све материјалне аспекте живота и функционише као спознајни и метафизички симбол. Транспонујући менталне у графичке слике, кандидаткиња се упушта на лично интроспективно путовање. Трагање за смислом је материјализовано у литографијама које су документи процеса самоспознаје и нераскидиво повезаних супротности ефемерно – трансцендентно. Овај амбициозно постављен уметнички пројекат Морачанинова је развила кроз обиман корпус уметничких радова и демонстрирала висок професионални ниво уметничке продукције. Њен рад је укорењен у дубокој личној мотивисаности, али својом комуникативношћу обезбеђује место у контексту савремене уметничке сцене.

Закључак комисије

На основу детаљног увида у писани и практични, односно, уметнички део докторског уметничког пројекта, Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта „*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“ кандидаткиње Андрее Морачанин, констатује да је рад реализован на високом нивоу и да је од значаја за академску, уметничку и ширу јавности. Истраживање односа менталних слика и уметничког израза од фундаменталне је важности за целокупну сферу уметности. Кандидаткиња на елоквентан начин у писаном раду експлицира сопствену уметничку мотивацију и стваралачку методологију. Обимна уметничка продукција, коју чини циклус литографија галеријског формата, монументални полиптих и анимација, сведочи о исцрпном истраживачком раду у пољу уметничке графике. Перфрормативност и прекорачење формалних ограничења (попут формата или статичности слике) рад Андрее Морачанин смешта у контекст проширеног поља савремене графике.

У писаном делу рада кандидаткиња успоставља паралеле између уметничког рада и теоријских концепата релевантних аутора. Откривајући једну могућу линију

психолошких и филозофских интерпретација феномена менталних слика кандидаткиња гради мрежу референтних сазнања која осветљавају предмет истраживања из више углова. Комисија сматра да је успешно остарена синтеза уметничког и теоријског истраживања, те због свега наведеног предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета ликовних уметности у Београду да усвоји овај извештај и проследи га Сенату Универзитета уметности у Београду на усвајање, ради покретања поступка јавне одбране кандидаткиње Андрее Морачанин.

Београд, 27.10.2026. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др ум. Адам Пантић, редовни професор,
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности

др Бојана Шкорц, редовни професор,
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности

др ум. Немања Николић, ванредни професор,
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности

др Мариела Цветић, редовни професор,
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

др ум. Владимир Милановић, ванредни професор,
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности (ментор)

ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторског уметничког пројекта **„*Удаљена светлост* — од менталне до графичке слике“**, кандидаткиње **Андрее Морачанин**, констатујем да утврђено подударање текста износи 7 %. Овај степен подударности последица је цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. општих места и података, што је у складу са чланом 9. Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторског уметничког пројекта, те се прописани поступак припреме за одбрану може наставити.

27.10.2026. године

Ментор
др ум. Владимир Милановић, ванредни професор,
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности